

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

§. VI. Quod sit Officium Judicis Delegati?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

missa sæpe manca foret & inutilis, quia executioni mandari non posset. Neque vel novum vel rarum est, ea in Rescriptis exprimi, quæ rei vel jure vel naturâ insunt. Ordinariè verò armatam manum ad executionem faciendam cogere non debet, sed in primis Judicis Ordinarij Ecclesiastici auxilium accersere, vel executionem ipsi committere: quod in Romano Imperio, ubi Episcopi temporalem simul jurisdictionem habent, non erit difficile: cum in ipsorum territorio temporali executio fieri possit. In defectum verò Ordinarij Ecclesiastici, Laici auxilium implorandum erit. Si neuter succurrere possit aut velit, poterit armatam ipse manum conducere, uti docet Decius *cit. n. 4.* & hac ratione dissidentes DD. opiniones conciliat. Quin etiam Episcopus, qui temporali jurisdictione caret, Officiales armatos habere potest, paratos ad executionem Justitiæ, si opus sit, adversus contumaces, ut post Bald. in *L. Nam salutem §. fin. ff. de Offic. Præfecti Vigil.* tradunt communiter DD. apud Barbatia *l. c. col. 7.* Decium *n. 6.* Marta *p. 1. de Jurisdic. c. 50.* contra Panorm. in *cit. C. 7. n. 10.* Nam licet Clericis interdictum sit usu armorum, excipiendus tamen est casus necessitatis, si videlicet sua jura contra impediētes aliter exercere, aut defendere non valeant. *arg. C. Dilecto 6. de Sent. Excomm. in 6.*

§. VI.

Quod sit Officium Judicis Delegati?

SUMMARIUM.

515. *Fidem mandati facere debet Delegatus, si pars alterutra potestulet: secus non valebit processus.*
 516. *Et formam mandati servare.*
 517. *Nec non tempus præscriptum.*
 518. *Quod tamen partium consensu prorogari potest.*
 519. *Nisi prorogationem vetuerit Delegatus.*

520. Debet admittere exceptiones rationabiles, & secundum Juris
aquitatem procedere.

521. Gratis item judicare, nec acceptare munera.

522. Nec extra locum constitutum de causa cognoscere.

523. Aut assessorem sine necessitate assumere.

515. Postquam actum est de Potestate Delegati, subjungi
oportet, quæ ad ejus Officium pertinent. Fidem ante omnia de
mandata sibi jurisdictione facere debet Delegatus, ut partes ad
comparendum compellere possit. Neque enim ante factam de-
legationis fidem citatus comparere tenetur. *C. Cum in Jure 31. de*
Offic. & potest. Judic. Deleg. C. Cum contingat 24. de Rescript. C.
2. de Dilation. quia factum non præsumitur, sed probari debet; præ-
sertim si in alterius præjudicium allegetur. Quod procedit de
quibuscunque alijs Mandatarijs, Procuratoribus, imò & Legatis
Apostolicis. De quo fusè Felin. *in cit. C. 31. n. 11.* Si postulata
& non facta fide delegationis procedat Delegatus, processus erit
nullus *cit. C. 31.* Dixi: *si postulata.* nam si pars citata fidem sibi
feri non postulet, sed compareat & litem contestetur, valebit
processus, nec poterit illa postea opponere defectum jurisdic-
tionis, nisi cum onere probandi & ostendendi defectum. Panorm.
in cit. C. 31. n. 7. & Barbatia *col. 8. arg. C. inter Monasterium 20.*
de Sent. & re judic. Plerumque autem, si Delegans præsens est,
ut facillè ex ipso quæri possit, literæ delegationis non exhibentur,
uti notat Barbatia *l. c. col. 4.* Tametsi verò, ut fusè dixi suprâ à n.
18. & n. 498. Delegatus in dubio de sua jurisdictione cognoscere
possit: si tamen exhibito mandato vel pars citata vel Ordinarius
nolit parere, inficiens ejus jurisdictionem prætextu falsitatis in
Rescripto apparentis, alteriusve defectus, non habet potestatem
renuentes compellendi, nisi mandatam sibi jurisdictionem ita
ostendat, ut rationabiliter de ea dubitari non possit. Innocent.
in cit. C. 31. n. 3. Hostiens. *ibid.* Barbatia *col. 5.* ac alij. Nam Ju-
dici quidem Ordinario in dubio parendum est, quia fundatam ha-
bet jurisdictionem, ac in dubio inter Superiorem & subditum præ-

sumptio stat pro illo, arg. C. *Quid culpatur* 4. 23. q. 1. Delegatus verò non habet fundatam jurisdictionem, nec præsumptionem pro se. Unde non est ratio, cur in dubio melior sit ipsius conditio, quàm Judicis Ordinarij aut partis contradicentis.

§ 16. Agnità semel à partibus jurisdictione Delegati, exercere hic eam & explicare debet, prout ipse Delegans eam expedire deberet, cum ejus, qui mandavit, utatur auctoritate. L. 1. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand. est Jurisdic. proindeque non pro suo agat imperio & arbitrio, sed ejus, cujus mandato jus dicit, & cujus partibus fungitur. L. 3. ff. eod. Quem in finem in primis necesse est, ut formam factæ commissionis diligenter & exactè observet. L. Diligenter § ff. Mandati, & C. *Cum dilecta* 22. de Rescript. C. *Ex parte de Offic. & potest. Judic. Deleg.* aliàs processus est nullus C. *causam* 16. de Offic. & potest. Judic. Deleg. cit. C. 22. & cum Glossa ibi V. *Irritum* tradit communis DD. Quare si Delegatus sententiam latam contra tenorem mandati executioni mandavit, deiciendo aliquem possessione, ante omnia restituendus est spoliatus. C. 16. C. *cum causa* 22. eod. C. *conquerente* 17. de Restit. spoliat. Neque, si in sententia ferenda formam mandati neglexit, censetur functus suo officio: quare iterum judicare potest, uti colligitur ex cit. C. 16. Ratio datur cit. L. 5. nam qui excessit (fines mandati) aliud facere videtur. At qui aliud facit, quàm quod facere jussus est, nihil facit: quia ad illud non accepit jurisdictionem, sine qua actus valor consistere nequit. Opus tamen est aliquà circa formam præscriptam distinctione. Nam si in Rescripto mandatur, ut observetur forma aliqua seu conditio & ratio procedendi, quam Jus non præscribit, censetur illa esse substantialis, ita ut actus sit irritus, si non observetur. Covarr. in C. *alma mater de Sent. Excomm. in 6. p. 1. §. 9. n. 4.* Sanchez L. 3. de *Matrim. disp. 33. n. 4.* ac alij: nisi ex ipsa materia subjecta, loquendi modo, curiæ consuetudine, aliisve circumstantijs colligi possit, quòd Delegans noluerit talem conditionem tanquam formam apponere, sed solum observari voluerit pro faciliore causæ decisione. Sic v. g. si in Rescripto

scripto delegationis continetur, ut Delegatus personaliter ad certum locum accedat, ibique informationem capiat; vel ut hoc illudve Beneficium alicui conferat, qui sit Doctor Theologiæ aut Juris Canonici &c. omiſſa tali conditione actus Delegati erunt irriti. Cum enim Delegans præter Juris communis dispositionem iſta requirat, cenſetur ea ſpecialiter exigere, & ſic conſtituere formam ſubſtantialem, quâ omiſſâ actus eſt irritus. Si verò aliquam conditionem, quæ Delegato aliive Mandatario præſcribitur, Jus etiam commune requirit, novam formam non inducit, ſed ſolum institutionem & commonitionem Judicis Delegati. *Gloſſa in Clement. 1. de Offic. & poteſt. Judic. Deleg. V. Repere- rint, Innocent. in C. prudentiam eod. n. 9. Gloſſa in Clement. 1. de Jure Patr. V. Inhibentes: Suarez L. 5. de Legib. c. 31. à n. 8. Sanchez l. c. n. 3.* Hinc ſi talis conditio de Jure communi non eſt ſubſtantialis, neque erit ob expreſſionem & mandatum Delegantis. Sic v. g. ſi cui facultas committatur diſpenſandi in Impedimento Matrimonij, vel Matrimonio aſſiſtendi, ſimulque addatur, ut de more nuptijs præmittantur Denuntiationes, etiam his omiſſis valida erit diſpenſatio: quia hæc de Jure communi ad valorem Matrimonij non requiruntur. Pariter ſi Delegans dicat *Confer Beneficium Titio, ſi idoneus eſt*, valebit collatio à Delegato facta, tametiſi Titius ſit minus idoneus, nec moribus aut ſcientiâ commendatus. Quia Jure communi valet collatio facta minus idoneo; modò non ſit infamis, aut omnino litteratus, aut alias de Jure inhabilis. Pòterit tamen Delegans conditionem vel formam, quæ de Jure communi ſolum accidentalis eſt, facere ſubſtantialem, ſi ſine illâ nolit valere actum. Quod utrùm nolit, ex verbis delegationis colligendum eſt.

§ 17: Secundò. Si in delegatione certum tempus præſcriptum ſit, intra quod cauſam delegatam abſolvat, debet intra illud abſolvere: quia talis præſcriptio temporis eſt forma ſubſtantialis, cum elapſo termino expiret jurisdictio Delegati, utpote quæ ſolum data eſt ad illud tempus præſcriptum. *C. de cauſis 4. de Offic.*

Et potest. Jud. Deleg. Si è contrario Superior Judici ordinatio præcipiat, ut causam intra certum tempus expediat, male quidem aget, negotium ultra illud extrahendo, non tamen propterea processus erit invalidus, ut notant DD. *in cit. C. 4. n. 9.* Discriminis ratio est: quia in priore casu Superior Delegato jurisdictionem causæ dat limitatè secundùm formam commissionis. In posteriore casu non dat jurisdictionem, sed modum tantùm & terminum causæ tempestivè expediendæ. Qui modus substantialis censi non debet, cùm non sit facilè præsumendum, quòd Superior jurisdictionem alicui concessam adimere, seu ad ferevocare velit.

518. Possunt nihilominus partes litigantes terminum Delegato præfixum prorogare & communi consensu extendere. *cit. C. de causis 4. & L. 2. §. 2. ff. de Judic.* ac dixi supra à n. 439. Quia terminus causæ citius expediendæ videtur in partium favorem constitutus, cui proinde ipsæ renunciare possunt. *arg. C. ad Apostolicam 16. de Regular.* Debet tamen hujusmodi prorogatio fieri currente adhuc termino per Delegantem præfixo: nam illo semel elapso jam expiravit Delegati jurisdictio, ac idcirco prorogari amplius nequit: neque enim hac ratione prorogaretur, sed de novo concederetur; quod fieri non posse partium consensu, supra de Prorogatione n. 404. ostensum est.

519. Sed nec currentem adhuc terminum prorogare partes Delegato possunt, si prorogationem fieri vetuit Delegans. *cit. L. 2. §. 2.* Vel si appareat, terminum præfixum fuisse non in favorem partium, sed ob bonum publicum aut cujuspiam tertij, cujus interest causam inter litigantes celeriter expediri, v. g. ne in præjudicium animarum & Ecclesiæ, aut dispendium Cultûs Divini, Beneficium Ecclesiasticum, de quo lis est, diu vacet. Quæ causâ est, quòd terminus à Jure communi præfixus litibus expediendis à partibus prorogari nequeat, cùm Juris communis publicus favor privato prævaleat. DD. *in L. properandum 13. C. de Judicijs.* Cæterùm terminus causæ expediendæ à Delegante præfixus, sumi tantùm debet de causæ absolute per sententiam definitivam.

fnitivam. Hujus proinde executio fieri potest post lapsum illius termini præstituti. *arg. C. significasti 7. de Offic. & potest. Judic. Deleg. Panorm. ibid. n. 2. Joan. Andr. in cit. C. 4. n. 19.* Nisi forte præfixus terminus fuerit vel ipsi jurisdictioni Delegati, v. g. si Delegans dixit: *Concedimus tibi jurisdictionem ad unum annum.* Tunc enim post annum ne quidem sententiam exequi potest: cum etiam executio sententiæ sit actus jurisdictionis; vel præfixus terminus fuerit ipsi executioni: quia post hujus lapsum ipsa fieri nequiret. Si ipsi jurisdictioni vel executioni sententiæ terminum non præfixit Delegans, integer annus concessus est Delegato ad exequendam, ut dictum est supra n. 511.

520. Tertiò. Debet Delegatus exceptiones partium rationabiles admittere, & secundum Juris æquitatem procedere. *Can. In istis dist. 4. Auth. Jubemus in fin. C. de Judic. Novell. 126. c. 1.* tametsi Delegans certam formam præscripserit: quia Princeps in Rescriptis ad lites, quæ propriè ad Justitiam administrandam tendunt, non censetur derogare Juri communi. *C. causam quæ 18. de Rescript.* ac idcirco non debet formam procedendi à Delegante præscriptam observare cum magno præjudicio partis. *C. Ex parte 13. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Hinc etsi præfixus illi fuerit terminus, intra quem causam definire debeat, si tamen pars dilationem petat v. g. quia propter gravem infirmitatem causam instruere non potest, concedenda ea est, tametsi terminus ille præfixus propterea sit protrahendus. Quia Princeps non censetur præjudicare velle juri partium, præsertim naturalis defensionis. *C. super eo 15. cod.* Indidem consequens est, quòd etsi Princeps scribat, ut procedatur nullà admittà exceptione, intelligi id solum debeat de exceptione irrationabili. Nisi in Rescripto excludatur omnis etiam rationabilis exceptio. Quod in civilibus causis ob gravem rationem quandoque ex plenitudine potestatis facere is potest, præsertim si aliud defensionis remedium parti litiganti superfit, ut docet Barbatia *in cit. C. 13. col. 6.*

521. Quartò. Debet Delegatus gratis & cum omni puritate jurisdictionem exercere, ut dicitur *C. Statutum 11. §. Insuper de Rescript. in 6.* Ac idcirco nullum munus aut quidvis aliud à litigantibus, vel horum intuitu ab alijs, acceptare potest. Nisi forsàn (ut *cit. §. Insuper* dicitur) *esculentum aut poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, vel nisi cum ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas.* Additur ibidem §. si quid teneri Judicem ad restituendum, quod accepit, non obstante dantis remissione. Circa quod nonnulla hìc breviter observanda sunt. Primum est, quod *cit. C. Statutum* dicitur de Delegato SS. Pontificis ad lites deputato circa moderata esculenta & poculenta, non debere trahi ad alios Commissarios, quibus v. g. dispensationes super votis, aut matrimonij impedimentis committuntur, ut benè notat Laym. *in cit. C. n. 14.* Alterum est, non posse eadem trahi ad Judicem Ordinarium. Tametsi enim *L. Plebiscito 18. ff. de Offic. Præsidi.* idem tradatur de Præside Provinciae, qui Judex est Ordinarius, quod *cit. c. Statutum* de Judice Delegato ad lites, ut videlicet munus & donum non capiat, nisi *esculentum poculentumve, quod intra dies proximos prodigatur:* id tamen revocatum prohibitumque postea fuit *Novella 8. c. 7. & Novell. 80. c. 10.* ubi iisdem præcipitur, ut nihil penitus præter ea, quæ constituta ipsis sunt, videlicet sua salaria, accipiant. Tertium est, licet multi Theologi teneant, Judicem non teneri ad restitutionem munerum sponte oblatorum, priusquam accedat sententia saltem declaratoria criminis, hoc tamen non esse intelligendum de ijs muneribus, quæ dantur ad redimendam, ut aiunt, vexam, quando videlicet pars aliquid dat, quia putat, se aliàs suum jus non consecuturam. Cum enim in tali casu litigans det invitus, Judex non accipit absque injuria, & sic restituere tenetur ante omnem sententiam. Pariter restitui munera debent ante omnem sententiam, quando Lex vel Canon acceptionem non tantum illicitam, sed etiam invalidam statuit, uti statuit quoad Delegatum

gatum Pontificium *cit. C. Statutum §. si quid*, quoad Visitatores Ecclesiarum *C. Exigit 2. de Censib. in 6.* quoad Episcopum circa Ordinum collationem, literas dimissorias ac testimoniales Trident. *sess. 21. c. 1. de Reform.* De hac munerum vetita acceptatione, & obligatione restituendi plura Theologi, præsertim Card. de Lugo *de Justitia disp. 18. sect. 3. & disp. 37. sect. 11.* ac Molina *tr. 2. de Justit. disp. 83. §. seqq.*

§ 22. Quintò. Non debet Delegatus in alia Dioecesi aut Civitate, nisi ad quam deputatus est, de causa cognoscere: præterquam si partium expressus consensus accedat. Aut nisi ob malitiam adversarij vel aliud impedimentum Delegatus Papæ in loco sibi constituto procedere nequeat. *C. Statuimus 13. de Offic. §. potest. Judic. Deleg. in 6.* Sed neque alteri causam subdelegare potest quam in locum in Rescripto designatum. *cit. C. Statuum §. in nullo 3.* Imò si Actor & Reus ejusdem Dioecesis & Civitatis sint, causa committi non potest extra Dioecesin aut Civitatem. Exceptis quibusdam casibus: ut si actio ab Episcopo vel Capitulo contra aliquem de Dioecesi; vel vice versa ab aliquo de Dioecesi contra Episcopum aut Capitulum; vel contra universitatem Civitatis, Villæ aut Castri dirigenda sit; vel denique si Actor Civitatem aut Dioecesin, in qua judicium agitandum est, ob justum periculum intrare non audet. His, inquam, casibus extra Dioecesin aut Civitatem commissio fieri potest: ita tamen, ut ultra unam dietam netno à finibus suæ Dioecesis trahendus sit. *cit. C. Statutum §. cum verò 1.* Quòd si partes sint diversarum Civitatum aut Dioecesium, & Actor in Civitate vel Dioecesi Rei Judicem habere recuset, poterit quidem in alia Civitate aut Dioecesi Judicem impetrare, non tamen in sua, nec Judex ultra unam dietam à Dioecesi Rei remotus esse debet, ut habetur *eod. C. §. cum autem 2.*

§ 23. Sextò. Non debet Delegatus assessorem sibi assumere, nisi eo indigeat. Quod conscientia ipsius committitur. Si sine necessitate assumat, ex proprijs ei providere cogitur. Si indiget, assumat, qui neutri parti sit suspectus. Curètque, ne ille ultra mo-

deratum stipendium aliquid exigat. *cit. C. Statutum de Rescript. in 6. §. Assessorem. 5.* Pariter curare debet, ne Notarius, quem in causa adhibet, in exigendo salario æqui & iusti metas excedat. *cit. C. §. Notarium 6.* Denique non debet testes vocare, nisi quantum causæ conditio & status postulat. Is verò, qui testes produxit, competentes illis expensas subministrare debet, ut dicitur *cit. C. §. penult.*

§. VII.

Quid Juris sit, si plures sint Delegati aut Subdelegati.

S U M M A R I U M.

524. *Causa delegatur pluribus vel conjunctim, vel in solidum. Quod ultimum non presumitur, nisi in rescripto exprimat.*
425. *Pluribus si commissa simul est causa, nequit unus valide procedere sine altero.*
526. *Et mortuo uno vel inhabili reddito jurisdictionem amittit etiam alter.*
527. *Si facta est delegatio cum clausula, ut si unus non possit, procedant reliqui, possunt isti procedere, si alii nolint, tametsi possent.*
528. *Si plures sunt Delegati, major pars votorum obtinet.*
529. *Causa pluribus in solidum delegata locum habet preventio.*
530. *Si simul ceperint cognoscere causam, unus sine reliquorum consensu eam expedire non potest.*
524. *Cum frequenter eadem causa pluribus simul delegatur, aut à Delegato Principis pluribus subdelegatur, explicandum est, quomodo plures hujusmodi Delegati aut Subdelegati in causa procedere possint ac debeant. Potest autem causa delegari vel subdelegari pluribus aut conjunctim, aut singulis in solidum. In solidum nunquam censetur pluribus delegata, nisi in Rescripto id exprimat. C. Causam 16. & C. Prudentiam 21. de Offic. & potest. Judic. Deleg. 525.*